

تذکرہ سیرہی تمدن ساز اہل بیت

شیخ الاسلام موسیٰ کاظم

حجت الاسلام والمسلمین محمد حسین علی ازاد

سرشناسه: الهی‌زاده، محمدحسین/ ۱۳۴۱

عنوان و نام پدیدآورنده: سیره امام موسی کاظم (ع) / نویسنده: محمدحسین الهی‌زاده / ویرایش علمی: مریم کرمی و سمیه طلوع‌برکاتی/ تحقیق: سیدمحسن ساغروانیان و طیبه سلیمیان / نمونه‌خوانی: خدیجه شجاع

مشخصات نشر: مشهد- مؤسسه فرهنگی تدبیر در قرآن و سیره/ ۱۳۹۷

مشخصات ظاهری: ۶۸ ص

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۹۷-۴۶-۵

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع: تاریخ و سیره

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۷ ت ۴۰۱ ۶۳۸ الف/ BP۳۶

رده‌بندی دی‌سی: ۲۹۷.۹۵

کتابشناسی ملی: ۵۴۵۹۶۷۳

مؤسسه فرهنگی تدبیر در قرآن و سیره

کتاب: سیره امام موسی کاظم (ع)

نویسنده: حبیب‌السلام والمسلمین محمدحسین الهی‌زاده

تحقیق: سید حسن ساغروانیان و طیبه سلیمیان

بازبینی: نفیثه اصدقی

ویرایش علمی: مریم کرمی و سمیه طلوع‌برکاتی

ویراستاری: مریم کرمی

نمونه‌خوانی و اصلاحات: خدیجه شجاع، فاطمه محمدزاده

صفحه‌آرایی: مهدی پور

طرح جلد: سمیه

ناشر: تدبیر در قرآن و سیره

امور فنی و چاپ: آستان قدس رضوی

نوبت چاپ: یکم

سال نشر: آبان ۱۳۹۷

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۹۷-۴۶-۵

شمارگان: ۱۰۰۰

بها: ۸۰۰۰ تومان

حقوق چاپ و نشر محفوظ است

آدرس: مشهد مقدس، خیابان امام خمینی (ع) میدان ده دی، نیش رازی غربی ۸، تلفن: ۳۸۵۵۲۴۰۸

وب‌گاه: www.mftqs.com رایانامه: tadabbor@chmail.ir

فهرست مطالب

۷..... پیش از نوشتن

بخش یکم

پیش از امامت (۲۰ سال)

حمایت و پیروی از امام

۱۲..... شناسه امام موسی کاظم

۱۴..... ۱. بهره‌مندی علمی و معنوی از حضرت فیض امام صادق

۱۵..... ۲. حمایت از امام

بخش دوم

دوره امامت (۲۰ سال)

همگانی‌سازی فرهنگ و احانی ولایی

اهل بیت با مردم داد و ستد

۱۸..... یکم. عرصه ولایی سیاسی: تأکید بر امامت اهل بیت در حضور و بعد از آن خلافت

۱۹..... ۱. تثبیت جریان امامت

۱۹..... الف. تأکید بر منصوب بودن امام از جانب خدا

۱۹..... ب. تأکید بر «این رسول الله» بودن خود در برابر ادعای عباسیان

۲۲..... پ. استفاده از کرامات برای اثبات امامت خود و نفی امامت دیگران

۲۴..... ۲. استمرار راهبرد تقیه

۳۰..... ۳. تأکید بر عدم مشروعت سیاسی خلفای عباسی

۳۲..... ۴. تأکید بر هماهنگی دیانت با سیاست

۳۵..... ۵. بیان ویژگیهای حضرت مهدی و بشارت ظهور ایشان

۳۹..... ۶. هدایت امت در همه شرایط حتی در زندان

۴۲..... دوم. عرصه معارف و حیانی: صیانت از میراث فرهنگی امام صادق

۱. مناظره و مبارزه علمی و عملی با فرقه‌های انحرافی..... ۴۲
۲. نشر اندیشه اهل بیت... از طریق دعوت شاگردان به مناظره‌های علمی..... ۴۵
۳. عرصه اجتماعی: مردم‌داری سامان‌یافته برای دینمداری..... ۴۷
۱. تعلیم و تربیت عمومی..... ۴۷
۲. رسیدگی به نیازهای مردم..... ۵۱
۳. جلوگیری از فروپاشی اخلاقی و معنوی جامعه..... ۵۴
۴. تقویت سازمان وکالت..... ۵۶
- کتابنامه..... ۵۹

پیش از نوشتار

تمدن مبتنی بر آموزه‌های وحیانی، بستر رشد همه‌جانبه و هدایت انسان‌ها به سرمنزل کمال و رستگاری است. نخستین سنگ این بنای عظیم، توسط حضرت آدم علیه السلام نهاده شد و انبیای عظام، یکی پس از دیگری سنگ‌های بعدی آن را روی هم چیدند تا با رسالت خاتم الانبیاء، حضرت محمد بن عبدالله صلی الله علیه و آله به پایان رسید.

رسول خدا صلی الله علیه و آله سرمانی مبعوث شد که مردم از ادیان الهی منحرف شده و به انواع شرک روی آورده بودند. پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله با تلاش ۲۳ ساله، مردمان متفرق و جاهل عرب را به جامعه‌ای متحد، با قالب نظامی توحیدی تبدیل کرد و با مدیریتی الهی، نظام اجتماعی سیاسی و حیاتی را حکومت دینی تشکیل داد. به دستور خداوند و به موجب نزول آیه‌ی ابلاغ، وصایت پیرمؤمنان علی علیه السلام تا امام دوازدهم حضرت مهدی علیه السلام را در روز غدیر خم اعلام و تمدن وحیانی را جاودانه کرد.

پس از رحلت رسول خدا صلی الله علیه و آله امت اسلامی از مسیر اصلی خود فاصله گرفت؛ برخی از ارزش‌های جاهلی احیا شد و انحرافات فردگانه و سیاسی عمیقی در امت شکل گرفت. جریان نفاق، اسلام را وارونه می‌خواست و برای دستیابی به این هدف از هیچ چیز رویگردان نبود. با تلاش و ایثار حضرت زهرا و امام علی علیه السلام در صیانت از قرآن و سنت، ارکان تمدن وحیانی (رسالت^۱ - وحی - امت) حفظ و تثبیت شد و توسط پیامبر صلی الله علیه و آله امام حسن و امام حسین علیه السلام هستی خود را در دفاع از تمدن وحیانی به کار بردند. امام حسن علیه السلام با صلحی حکیمانه، چهره نفاق را آشکار کرد و امام

۱. باید توجه داشت که «امت» استمرار «رسالت» است.

حسین علیه السلام در دفاع از اصل وحی و رسالت، حماسه‌ی عاشورا آفرید.

در مقطع بعد، تمدن و حیانی نیازمند بازسازی بود. امام سجاد علیه السلام این کار را با بازخوانی مبانی معرفتی تمدن اسلامی، یعنی قرآن و سیره نبوی، آغاز کرد. آن حضرت علیه السلام در مدت ۳۵ سال امامت، با طرح معارف و حیانی در قالب دعا و آموزش عمومی، بستری فراهم کرد که امام باقر علیه السلام ارکان جامعه را با مهندسی نظام فرهنگی بر پایه‌ی قرآن و سنت، قوام و جهت داد و امام صادق علیه السلام این جریان را تکمیل کرد. در دوری ۷ ساله تبیین (۶۱-۱۴۸ ه.ق.)، متخصصان فراوانی در علوم مختلف، به‌ویژه علوم دینی، تربیت شدند و مرجعیت علمی و اجتماعی امامان معصوم علیهم السلام تثبیت شد. گام بعدی در تکمیل تمدن و حیانی، ترویج و عمومی‌سازی فرهنگ ناب اسلامی برای تحقق و تدایم معرف قرآن و سنت بود. این مقطع که از سال ۱۴۸ هجری آغاز می‌شود و تا سال ۲۴۰ هجری قمری ادامه دارد، دوره امامت امام کاظم، امام رضا، امام جواد و امام هادی علیهم السلام را در بر می‌گیرد. ائمه اطهار علیهم السلام در این مقطع ضمن صیانت از میراث علمی و فرهنگی پدران زرگوار خود و ادامه نهضت علمی آنان، گام بلند دیگری برداشتند و آن اجرایی کردن احکام و قوانین اسلام ناب نبوی در میان جامعه بود؛ زیرا در غیر این صورت، معارف و بانی اصیل توحیدی، در میان کتاب‌ها باقی می‌ماند و تنها مورد استفاده اهل علم قرار می‌گرفت و عموم مسلمانان از آن بی‌بهره می‌ماندند؛ و این در حالی بود که اسلام ناب، آینه تمدن‌ساز بود و باید استمرار می‌یافت و لازمه آن، مردمی شدن فرهنگ دین بود.

اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام با اقدام به مردم‌داری در سطحی بسیار گسترده، این جهاد فرهنگی را آغاز کردند. مقطع ترویج در شرایطی آغاز شد که از سویی به سبب سوءاستفاده از کلمه «امام» و جایگاه امامت، امامان متعدد در جامعه اسلامی پیدا شده بودند و کسانی خود را «امام» معرفی می‌کردند و از سوی دیگر، سخت‌گیری خلافت

عباسی به دستداران ائمه علیهم السلام و کوشش آنها در تعقیب و به شهادت رساندن امام معصوم علیه السلام باعث شد تا ائمه علیهم السلام در شرایط بسیار حساس و دشواری قرار گیرند. ایشان باید در عین مراقبت شدید از خود و پیروان خود، امامت خویش را اثبات و امامت مدعیان را نفی می کردند. هم چنین با آغاز عصر ترجمه و پیشرفت های علمی امت اسلام، مکاتب فکری و فرقه های گوناگونی به ظهور رسیدند.

بر این پایه، بررسی و شناخت دقیق از سیره امام موسی بن جعفر علیه السلام اهمیت فراوان می یابد. به دوره این که آشنایی عمومی با آن حضرت، محدود به دوره زندان ایشان است و عملکردهای حکمانه و ایثار ایشان برای حفظ میراث رسول الله صلی الله علیه و آله و پیشرفت امت، مهجور و محو شده مانده است. در این اثر کوشش می شود زوایای سیره و اقدام های تأثیرگذار امام موسی علیه السلام در سه عرصه ولایی سیاسی، معارف و حیانی و اجتماعی بررسی شود.

مؤسسه فرهنگی تدبر در قرآن و سیره

مشهد مقدس

۴ آذرماه ۱۳۹۷

در اب ۱۷ ربیع الاول ۱۴۴۰

ولادت پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و امام جعفر صادق علیه السلام